

Ж. Жекова. Васил Хараланов – един живот в писма (Писмата на д-р Васил Хараланов до проф. Тодор Герасимов).

В. Търново. Издателство „Фабер“, 2018, 451 стр., CD, ISBN 978-619-00-0739-5.

Изданието на Регионален исторически музей - Шумен и издателство „Фабер“, 2018 г., е луксозно, с твърда корица и формат А4. Обемът е 451 страници, включително множество оригинални илюстрации от архива на семейства Хараланови и Герасимови, както и такива, съхранявани във фонда на РИМ – Шумен. Книгата е реализирана с проект от Общински фонд „Култура“, Община Шумен. Към книжното тяло е приложен и компакт диск с дигитален вариант на богато приложение от оригиналите на писмата, пощенски картички, рисунки, естампажи на монети и пр., за периода 1942 – 1970 г. Рецензенти на книгата са проф. д.и.н. Иван Йорднов и доц. д-р Юрий Проданов.

Още в началото бих искал да споделя своето много позитивното впечатление от това начинание на колежата доц. Женя Жекова. В хроничния дефицит на време за всеки един изследовател днес да се отдели огромен ресурс за подобна книга не е обикновено хрумване. Изисква се особена мотивация и последователност. Авторката и съставител е обработила огромен архив и е транскрибирала масив от писма. Те са подредени хронологически и са подкрепени с богат набор от оригинали. В резултат е постигната задълбочена картина за живота на двама достойни българи в една сложна епоха. Поставени от двете страни на разделителна линия в общество, раздирано от противоречия, Васил Хараланов и Тодор Герасимов водят своя изискан разговор, издигнати високо над злободневието. Макар и следвайки умозрително само единия от двамата в писмата, ние, читателите, добиваме пълна представа за изключителното интелектуално ниво на диалога. Деликатният стил и взаимното уважение лъхат от всеки ред. По нищо не може да се усети, че разговорът, който се води между научен деятел и колекционер е повлиян от обществената йерархия и духа на времето.

Съдържанието включва уводни думи, въведение, биографични данни за личността на д-р Васил Хараланов (1907 – 2000), нумизматичната колекция на д-р Васил Хараланов в Шуменския музей, писмата и нумизматичната информация в тях, осъвременен препис на писмата от кореспонденцията, приложение I (колективни монетни находки, останали недокументирани в „Бюлетина на колективните монетни находки от България“), приложение II (родословното дърво на д-р Васил Хараланов), приложение III (фототипно представяне на писмата от кореспонденцията върху CD носител), индекс

на имената, географски и терминологичен индекс, резюме на английски език (“Vassil Haralanov – A life in letters”), табла. Следвайки добрите академични норми, авторката и съставител на луксозното издание представя богат набор от използвана литература на латиница и кирилица. Налични са и използваните съкращения. Книгата е снабдена с всички изискуеми и пожелателни атрибути на сериозно научно издание, но е обогатена и омекотена с есеистичен стил и емоция.

В своите уводни думи доц. д-р Жения Жекова откровено и емоционално разкрива мотивацията си за написване на книгата. Това е дълбоко морален ход, който тя се смята задължена да направи, за да блесне истината за живота и делото на един голям български интелектуалец – колекционер, лекар и общественик.

Не само изкушените от нумизматиката, но и всеки родолюбив български гражданин ще намери интересни факти за събития и личности от новата ни история. От гледна точка на изследователския интерес в този богат извор на данни могат да се открият няколко направления. Едно от тях и може би най-важното за науката е информацията за монетните находки. Този ресурс е използван пълноценно от авторката. Тя е оформила цял раздел в своите приложения (Колективни монетни находки, останали недокументирани в „Бюлетина на колективните монетни находки от България“). Обработена и структурирана, информацията е безценна, защото реконструира събития, за които вече няма нито свидетели, нито други документи.

Друг интересен ракурс, който може да се открие в книгата, засяга информацията за едно неизследвано направление – колекционерите и колекционерството в България. Особен професионален интерес предизвикват данните за фалшификатите и фалшификаторите. Дейност, която има сериозно отражение върху научните изследвания и днес представлява реална опасност. В писмата на д-р Хараланов, освен фалшификат, е използван терминът „подправка, подправена, подправени“ за фалшифицираните монети. Усещането е за загриженост спрямо оригинала, за нещо архаично, но много мило. Оживяват личности, имена, факти с отношение към нумизматиката и в частност за историята на границата на две епохи. Изплуват от забравата имената на колекционерите г-н Костов, г-н Роголски, Берч Туманян, д-р Златанов, д-р Варо, г-н Каменов, Минчо Кривошийков и др. Добиваме нови знания за енигматичния свят на фалшификаторите в миналото. Споменати са и изявените „майстори“ Вахан Аведисян и Дорен. Обсъдени са задълбочени детайли и критерии за преценка на автентичността на монетите, които звучат актуално и днес.

Книгата на доц. д-р Жения Жекова е много полезна и отваря широко врати за нови проучвания на всеки заинтересуван. Налице е приносно научно изследване на високо ниво с голямо практико-приложно значение. Четенето на книгата става с лекота, а новите знания и информацията идват неусетно, смесени с удоволствие и фин оттенък на тъга за отминали времена и достойни личности.